interpress®
NASIL BİR EKONOMİ
HAFTADA 6 GÜN ULUS...
İSTANBUL
EKONOMİ
Yayın Tarihi : 4.8.2023
Sayfa : 16
Medya Tiraj : 42297
StxCm : 432,99

KARMAŞIK, GÖRECE ZOR VE REKABETÇİ BİR PAZAR

Mısır ile siyasi ilişkilerimizin gelişmesi ihracata pozitif etki yaratabilir

İHRACATÇININ PENCERESİ
BURAK ÖNDER
EVSİD Koruma Başkanı/Lux Plastik Genel Müdürü

Geçtiğimiz senelerde sorun yaşadığımız Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne ihracatımızda bu sene önemli bir büyüme gözleniyor. Bölgede sorun yaşadığımız diğer bir ülke olan Mısır ile de son zamanlarda atılan adımlarla ilişkilerimiz rayına oturuyor gibi.

İhracat iklim endekslerimizde de belirtildiği gibi son aylarda Orta Doğu bölgesi diğer bölgelerin hız kestiği bir dönemde talep artışında belirleyici olmaya devam ediyor. Gelişen siyasi ilişkilerin ticarete, gelişen ticari ilişkilerin siyasete etkilerini bir kez daha görüyoruz. Geçtiğimiz senelerde sorun yaşadığımız Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne ihracatımızda bu sene önemli bir büyüme gözleniyor. Bölgede sorun yaşadığımız diğer bir ülke olan Mısır ile de son zamanlarda atılan adımlarla ilişkilerimiz rayına oturuyor gibi. Mısır ile siyasi ilişkilerimizin gelişmesinin, dünya genelinde talebin azaldığı dönemde ülkemiz ihracatı için destekleyici etkisi olabilir. Suudi Arabistan, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri ile düzelen ilişkilerimizin sadece bu ülkelere olan ihracatımızı değil tüm bölgeye olan ihracatımızı pozitif etkileme ihtimali büyük.

100 milyonu aşan nüfusu ile Mısır Arap Cumhuriyeti tarihsel, siyasal ve ekonomik olarak bölgesinin en önemli ülkelerinden biri ve aynı zamanda Kuzey Afrika'nın en büyük nüfusuna sahip ülkesi konumunda. Lokasyon olarak Kuzey Afrika'da yer alsa da toprakları içinde yer alan Sina Yarımadası Orta Doğu bölgesi içinde yer almakta ve Akdeniz ile Kızıldeniz'e kıyısı bulunmakta.

Saat farkına dikkat etmeli

Yaz saati uygulamasından dolayı Nisan ayının son haftası ile Ekim ayının son haftaları arasında Mısır'la aramızda saat farkı bulunmuyor. Diğer aylarda ise Mısır Türkiye saatinden 1 saat geride. Bu yıla kadar Mısır'a vize büyük sorundu. Lakin gelişen siyasi ilişkilerle bu sorunun aşıldığı söyleniyor. Artık Mısır'a indiğinizde kapıdan vize alabiliyorsunuz. Lakin uzun kuyruklar olduğundan vize işini Türkiye'de yapmak daha mantıklı. Yeni dönemde vize süreci yaklaşık 1 haftaya kadar düşmüş. Yeşil pasaportunuz varsa vizeye de gerek yok.

1 ABD Doları = 30 Mısır Lirası

Yaz aylarında çok sıcak olduğundan mümkünse seyahatlerinizi yaz ayları dışında yapın. Mısır'da araç kiralamanızı tavsiye etmem. Özellikle büyük şehirlerde araç kullanmak çok zor. Mümkünse otelinizden ya da bildiğiniz günlük şoförlü bir araç kiralayın. Fakat iyi pazarlık yapmayı da unutmayın. Ülkede resmi dil Arapça olup, Mısır'ın para birimi Mısır Lirası. Bir Amerikan doları yaklaşık 30 Mısır Lirası'na karşılık gelmekte.

995 bin metrekarelik toprak büyüklüğünün büyük bölümü çöl olan Mısır'da tarıma elverişli arazi alanı yaklaşık yüzde dört, ormanlık alan ise yaklaşık binde bir oranında. Nüfusun büyük bir kısmı Nil Nehri boyunca yerleşmiş durumda. Nüfusun %95'i yüzölçümünün %5'inde yaşamakta. Bu nedenle büyük şehirleri ve özellikle Kahire çok kalabalık durumda. Büyük Kahire idari biriminde toplam nüfusun %25'i yaşamakta. Kahire Afrika Kıtası'nın ve Arap dünyasının en kalabalık şehri. Korna sesleri, egzoz dumanı, şehrin tozu ve kirliliği insanı fazlasıyla yoruyor. Bu nedenle de çok güvenli bir şehir havası vermiyor. Siz siz olun şehirde gezerken dikkatli olun.

PAZARIN VE MISIRLI TÜCCARLARIN ÖZELLİKLERİ

▸ Mutlaka pazarlık edin
Malumunuz bizde "pazarlık sünnettir" diye bir söz vardır. Bizde pazarlık sünnetse Mısır'da pazarlık farz diyebilirim. Mal ya da hizmet ne alırsanız alın muhakkak pazarlık yapın. Hiçbir şey bilmiyorsanız size sundukları fiyatın yarısını teklif edin. Mısırlılar genellikle sıcakkanlı insanlardır. İkili iletişimde çoğunlukla tebessüm ederek ve yüzlerinde masumiyetle yaklaşırlar. İster alıcı pozisyonda olun ister satıcı bu tebessüme aldanmayın. Kültürel olarak nasıl yüksekten fiyat çekerek satışa başlıyorlarsa, karşısındakileri de öyle sanıyorlar galiba. Ticarette alıcı tarafta olduklarında pazarlık etmeyi çok önemsediklerini de unutmayın.

▸ Siyaset ve din konularına girmemekte fayda var
Tekrara düşmek pahasına hatırlatmak istiyorum. Bir tüccar ya da bir ihracatçı olarak müşterilerimizle siyaset ve din konularına girmemekte fayda var. Özellikle Mısır'da son 15-20 yılda yaşanan politik gelişmeler hepimizin malumu. Bu nedenle konular ve süreçler çok daha hassas. Ayrıca Hristiyan Mısırlılar da ticarette çok aktifler. Tüm bu nedenlerden dolayı da bu hassas ve yanlış anlaşılabilecek konulardan uzak durmakta fayda var.

▸ Mısır rekabetçi bir pazar
Az önce de söylediğim gibi Mısırlılar genellikle sıcakkanlı, çabuk kaynaşan, iletişimlerini güçlü tutmaya çalışan insanlar. Bu durum bazen avantajken sınırları doğru çizilmemiş ilişkilerde sorunlar yaratabiliyor. Bu nedenle karşı taraf ne kadar iyi niyetli ve sıcakkanlı olursa olsun sürdürülebilir sağlıklı bir ticaret için muhakkak bir şekilde çizgilerinizi çizin.

Mısır'ın başkenti Kahire'dir. Diğer önemli şehirleri liman şehri İskenderiye, Port Said ve Suez'dir. Tüketim mallarında ticaretin çok ağırlıklı olarak Başkent Kahire'den döndüğünü söyleyebilirim. Mısır pazarı karmaşık, görece zor ve rekabetçi bir pazar, doğru bir distribütör ile çalışmak pazarda başarının yolunu açabilir. Lakin Mısır'da eğer distribütörlük ya da bayilik verecekseniz çok dikkatli olmanızı öneririm. En kibar şekilde nasıl ifade edebilirim bilmiyorum ama bazı müşterilerin kendilerini olduklarından çok daha büyük gösterme gibi alışkanlıkları var. Mümkünse firmayı ve pazardaki kabiliyetlerini yerinde görmenizi öneririm.

Mısır'da modern pazar her geçen gün büyüse de hala ticaretin büyük kısmının geleneksel pazardan yürüdüğünü söyleyebilirim. Ülkedeki marketlerin büyük kısmı ülkedeki yerel distribütörlerin üzerinden ürünleri tedarik etmeye istekliler.

Mısır'da dikkat etmeniz gereken en önemli konulardan biri de ödemedir. Kendinizi muhakkak en iyi şekilde garantiye alın. Yeni başladığınız ya da çok iyi tanımadığınız firmaya sakın açık hesap mal vermeyiniz.

Benim gördüğüm kadarıyla, İngilizce konuşuyorsanız Mısır'da muhtemelen tercümana ihtiyacınız olmayacak. İthalat yapan tüm Mısırlı tüccarlar iyi derecede İngilizce konuşuyor. Bu konuyla ilgili son olarak Mısır pazarında Türk ürünlerinin imajının iyi olduğunu da belirtmem gerekir.

Mısır bir kontrastlar ülkesi. Varsıllarla yoksullar arasındaki mesafe çok ama çok açık. Bu durum özellikle tüketim ürünleri için farklı pazar yerlerinin olduğunun göstergesi. Yani pahalı ürün de satsanız ucuz ürün de Mısır'da pazarınız olma ihtimali büyük.

▸ Dış ticaret fazlası veriyoruz
Mısır'ın da bizim gibi ithalata dayalı bir ekonomisi olduğundan en temel sorunlarından biri cari açık. Cari açık artıyor ama özellikle ithalatta uyguladıkları tarife dışı engeller ve ithalatı azaltma çabalarının sonucu olarak ihracatın ithalatı karşılama oranında da yükseliş söz konusu. Bu cari açığı kapatmak için de en önemli enstrümanları uyguladıkları STA'lar ile yabancı yatırımcıları çekmeleri ve bunun yanında turizm ve Süveyş Kanalı gelirleri.

Özellikle üretici kayıt sistemi, ACID ve Mısır Merkez Bankası'nın akreditif kararı Mısır'a ihracatımızdaki engellerden birkaçı. Üretici kayıt sistemi uzun zamandır kaydolamayan Türk ihracatçıların en büyük problemi. Yine Mısır Merkez Bankası'nın akreditif kararı ile birlikte Mısırlı ithalatçıların akreditif açmadan ithalat yapamamaları büyük bir sorun. Mısırlı ithalatçıların en büyük şikâyeti de akreditif açılma işleminin uzun sürmesi. Özellikle QIZ anlaşmasından dolayı, ana pazarı ABD olan birçok Türk tekstilci ve diğer sektörlere mensup Türk iş insanlarının Mısır'da önemli yatırımları bulunuyor. Mısır uzun yıllar dış ticaret fazlası verdiğimiz bölge ülkelerinden biri ve son olarak 2022 yılında Mısır ile dış ticaretimiz bizim lehimize 2 milyar dolar fazla verdi. 2022 yılında Mısır'a olan ihracatımız bir önceki yıla göre %0,8 artışla 4,55 milyar dolar oldu.

Mısır'a en çok ihraç ettiğimiz ürünlere bakacak olursak; demir ve çelik; makineler, mekanik cihazlar ve aletler; mineral yağlar ve yakıtlar; demir veya çelikten eşya; motorlu kara taşıtları; plastikler ve mamuller; inorganik kimyasallar ve mücevher eşyalarını görüyoruz.

NELER YAPILABİLİR?

İlk düğme gelişmeye başlayan siyasi ilişkilerimizin tam manasıyla rayına oturması. Karşılıklı yapılan iyi niyet açıklamaları bile gerek ülkemizde gerekse muhataplarımızda motive edici bir etki yaratır. Bu süreci devam ettirmeliyiz.

- Mısır için en önemli sorunlardan biri artan dış ticaret açığı ve bunun getirmiş olduğu rezerv sorunu. Bir yönüyle sınırlanmı aşsa da; karşılıklı olarak TL ve Mısır poundu ile ticaret yapabilmek ilk aşamada rahatlatıcı bir etkisi olabilir. Örnek olarak Çin, Arjantin, Brezilya, Rusya ve Suudi Arabistan'la Çin yuanı ile ticaret anlaşması yaptı. Konunun farklı boyutları olduğundan büyük harflerle konuşmak istemem ama her iki ülke merkez bankaları aracılığıyla benzeri bir özel ticaret anlaşması faydalı olabilir.
- Üretici kayıt sisteminde beklemede olan Türk firmaları için Mısır'da bulunan Ticaret müşavirliklerimizin önemli gayretleri olduğunu biliyoruz. Gelişen siyasi ilişkilerde bu konunun da ele alınması Türk ihracatçısı için önemli bir adım olacaktır.
- Gelişmeye başlayan ilişkilerle birlikte Mısır'da Türk ihraç ürünleri fuarı organize edilebilir.
- Ticaret Bakanlığı'nın destekleriyle URGE ve sektörel ticaret heyetleri düzenlenebilir.
- Mısır'ı büyük ithalatçılar özel satın alma heyetleri ile ülkemize getirilip Türk ihracatçısı ile görüştürülebilir.
- Mısır'da bulunan supermarket zincirlerinde Türk haftası etkinlikleri yapılarak Türk ihraç ürünlerine olan ilgi artırılabilir.

Kaynak: Trademap, Ticaret Bakanlığı ve İstanbul Sanayi Odası

Komşularla sorun iç huzuru da bozar

Batısında Libya, Güneyinde Sudan, Sina Yarımadası'ndaki komşuları Filistin ve İsrail... Sınırı olan tüm komşu ülkelerde farklı sorunlar. Bir apartman metaforu üzerinden anlatmaya çalışacak olursak sağınızda, solunuzda, üstünüzde ve altınızdaki komşularınızın sorunları, evleriniz farklı olsa da huzur içinde bir yaşam pek mümkün olmaz, olmuyor da.

Pazarı daha iyi anlayabilmek için edebiyat işimize yarar mı?

19. yy'de Marx Fransa'da yaşanan sınıf mücadeleleri üzerine üç yazı yazar (Fransız Üçlemesi). Bir röportajda Marx'a "Siz Fransa ve Fransa toplumu üzerine nasıl bu kadar bilgiye sahipsiniz?" diye sorarlar. Marx'ın verdiği cevap ise "Ben çok iyi Balzac okurum".

Bana öyle geliyor ki; bir toplumu, toplumun yapısını, insanlarını anlamak için illa o ülkede sosyoloji araştırmalar yapmanıza gerek yok. O ülkenin edebiyat alanındaki yazarlarını okursak o ülkeyi bir yönüyle çözümleyebiliriz. Orta Doğu'nun Nobel ödüllü yazarı Necib Mahfuz'un Cebelavi Sokağı'nın Çocuklarını ya da Ala El Asvani'nin Yakupyan Apartmanı'nı okursak Mısır toplumu ve insanı üzerine temel fikirlerimiz rahatlıkla oluşabilir. En iyi kurgu romanlarda bile yazarın çocukluğunu, ailesini, büyüdüğü sokakların izini buluruz.

ACID nedir?

Kabaca anlatmak gerekirse, 1 Ekim 2022 yılında zorunlu hale gelen ACID sistemi, üreticinin gümrük beyannamesini açmasından itibaren ihracat malının Mısır'da çekilmesine kadar olan sürecin takibine verilen sistemin adıdır. Mısırlı yetkililerin beyanı, 2030 stratejisine göre Mısır'ın Afrika ve Orta Doğu'da lojistik merkezi olma gibi hedefinin olduğu. Hatta bu hedefe yönelik ülkeye birkaç yabancı yatırımcı da çekmeyi başarmışlar. Bu ACID sisteminin temel amacını uluslararası regülasyonlara tam uyum ve gümrük süreçlerinin hızlandırması olarak açıklıyorlar. Bu sayede çok uzun süren gümrük işlemlerinin süresini kısaltmak hedefleniyor.

ACID sisteminde ürünleriniz limandan çıkmadan, gönderilen ürünlere ait tüm bilgiler Mısır'la paylaşılır. Sistemin ilk ayağında paylaştığınız bilgilere göre size "yükleme izni tamam" ya da "yükleme izni tamam değil" şeklinde cevap gelir.

Mısır'ın serbest ticaret anlaşmaları

- 2007'den bu yana yürürlükte olan Türkiye-Mısır serbest ticaret anlaşması,
- GAFTA (Greater Arab Free Trade Area Agreement) olarak anılan Büyük Arap Serbest Ticaret Anlaşması
- 2004'ten bu yana yürürlükte olan Mısır-AB serbest ticaret anlaşması
- 2007'den bu yana yürürlükte olan Mısır-EFTA serbest ticaret anlaşması
- QIZ olarak adlandırılan Mısır-ABD-İsrail arasında uygulanan Kalifiye Endüstriyel Bölgeler Anlaşması
- 2007'den bu yana yürürlükte olan Mısır ile Ürdün, Lübnan, Fas, Filistin, Tunus'u içinde alan AGADIR serbest ticaret anlaşması
- 2017 den bu yana yürürlükte olan Mısır'ın Arjantin, Brezilya, Paraguay, Uruguay ülkelerini içine alan Mercosur ülkeleri ile olan serbest ticaret anlaşması
- 23 Doğu Afrika ve Güney Afrika ülkesini içine alan COMESA (The Common Market For Eastern and Southern Africa)
- Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Anlaşması

Mısır 2030 vizyonu ile yabancı yatırımcıları ülkeye çekmek istiyor

Mısır ekonomisin kronik olarak dış ticaret açığı verdiğini ve bu dış ticaret açığını turizm ve Süveyş Kanalı'nın gelirleriyle telafi etmeye çalıştığını söylemıştım. Egypt Vision 2030 (Mısır'ın 2030 Vizyonu) kapsamında yabancı yatırımcının ülkeye çekilmesi ve yerli üreticinin desteklenmesiyle dış ticaret açığının minimum seviyelere inmesi planlanmakta. Fakat halihazırda şeffaf bir yapının olmaması, bürokrasinin ağırlığı, günlük değişen regülasyonlar, finansmana erişim ve gümrük süreçlerindeki sorunlar gibi birçok problem Mısır'da yatırımı olan birçok yabancı yatırımcının Mısır ile ilgili altını çizdikleri konuların başında geliyor.

Mısır dünya çapında yaşanan makro-politik sorunlardan doğan olumsuz etkileri azaltmak ve ekonomik istikrarı sağlamak amacıyla kapsamlı bir ekonomik program için IMF'den destek talep etmıştır. Mısır'ın 2023 yılı için milli gelir 387 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Milli gelir açısından dünyanın 40. büyük ekonomisi lakin 3.644 dolar tutarındaki kişi başına düşen milli gelir ile de dünyada 131. sırada yer alması öngörülmektedir. Dünya Bankası'nın verilerine göre Mısır'ın GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı %12, sanayinin %31 ve hizmet sektörünün %56'dır. 3 milyar varil seviyesinde kanıtlanmış ham petrol rezervine sahip olan Mısır bu kapasitesiyle 89 ülke arasında 26. sırada olup, 2.209 milyar metreküplük doğalgaz rezervıyle 92 ülke arasında 16. sıradadır. Mısır'da dış ticaretin yaklaşık %90'ı deniz yolu taşımacılığı ile yapılmaktadır. Mısır'a gelen ürünler çoğunlukla İskenderiye, Dımyat, Port Said ve Süveyş limanından girış yapmaktadır. İskenderiye limanı ülkedeki en büyük limandır. Mısır dış ticaretinin %55'i bu limandan gerçekleştirilmektedir.

Tarım sektörüne bakacak olursak, Mısır topraklarının yaklaşık %5'i tarıma elverişlidir. Bu nedenle tüketim ürünlerinde olduğu gibi tarım ürünlerinde de ithalatçı pozisyondadır. Mısır'ın en önemli tarım ürünleri arasında; pamuk, domates, pirinç, buğday, mısır, patates, soğan, sarımsak, zeytin, şeker kamışı, hurma, narenciye, mango, üzüm, çilek, biber, şeftali, kavun ve karpuz yer almaktadır. Sanayi sektörüne kısaca bakacak olursak; inşaat hariç sanayi sektörü milli gelir içinden %17'lik pay almaktadır. İstihdam açısından bakacak olursak işgücünün yaklaşık %30'u sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Mısır'da önemli sanayi alanları tekstil, kimya, metalurji ve gıda işleme olarak sayılabilir. Mısır ekonomisini incelerken bakılması gereken önemli sektörlerden biri de turizm. Kronik dış ticaret açığı olan Mısır için gerek döviz kazandırıcı bir faaliyet olması gerekse istihdam kapasitesi için en önemli alt sektör dersek abartmış olmayız. Köklü bir tarihe ve kültüre sahip olan Mısır dünyanın dört bir yanından turist çekebilmektedir. Mısır hükümeti turizmi teşvik için sadece Şarm El Şeyh ve Hurgada'ya yapılacak seyahatlerde vize ücreti olmadan kapı vizesi girış hakkı devam ettirmektedir. Son yıllarda da bu bölgeye çok sayıda Türk turistin de gittiğini ayrıca belirtmek gerekir.

Son olarak madencilik sektörüne bakacak olursak; Mısır'da zengin fosfat, altın ve maden rezervlerinin olduğunu söyleyebiliriz. Sadece mermer sektöründe ülkedeki toplam yatırım tutarı yaklaşık 420 milyon dolar seviyelerindedir.